

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ПРОСВІТНИЦТВА В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ.

Т. І. Сідлецька

кандидат мистецтвознавства, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
Вінниця, Україна

О. В. Зінько

кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний технічний університет
Вінниця, Україна

В статті розглядаються проблемні питання використання музейної педагогіки як особливої форми просвітництва в освіті дорослих.

Ключові слова: музейна педагогіка, освіта дорослих.

The article considers the problematic issues of using museum pedagogy as a special one forms of education in adult education.

Keywords : museum pedagogy, adult education.

Сьогодні спостерігається зміна концепції освіти дорослих. В умовах потреби навчатися впродовж життя намітився перехід від функціонально-професійної підготовки до розвитку особистості, наближення освіти до особистості як додаткової до основної діяльності дорослої людини. Особливо це важливо для інтелектуального розвитку дорослої людини. Для цього в освіті для дорослих можна використовувати просвітницьку, культуротворчу місію музейних інституцій. В сучасних умовах вони мають стати потужними культурними, науковими, духовними та просвітницькими центрами для формування нового інноваційного світобачення, раціонального й чуттєвого осмислення культурної, історичної, мистецької спадщини незалежної України.

Термін «музейна педагогіка» виник на початку ХХ ст. в Німеччині для означення особливого виду музейної діяльності, визнання музею як освітньої інституції. Обґрунтував його в книзі у 1931 році в книзі «Музей-Освіта-Школа» німецький педагог Г. Фрейденталь. Ідею про освітнє призначення музею сформулював також німецький педагог, директор Гамбурзької картинної галереї А. Ліхтварк. Він проводив «Музейні діалоги» для дорослих і школярів з 13-14 років. Кожна зустріч проходила біля однієї картини. Учасники сідали навколо неї і за допомогою

запитань детально її розглядали, тому А. Ліхтварк запропонував розглядати відвідувача музею як учасника діалогу, що стало новою музейно-педагогічною методикою роботи [1].

Традиційно «музейна педагогіка» сприймається лише як освітня діяльність в музеї. Але сьогодні це вже є міждисциплінарна галузь знань, що об'єднує музеєзнавство, педагогіку та психологію, а також є особливою формою представлення культурних цінностей та інноваційна педагогічна технологія, яку необхідно використовувати в освіті для дорослих. Музейна педагогіка інтегрує гуманітарне, технічне та природниче знання, що формує перехідну модель музею та допомагає налагодити діалог між різними соціальними групами, допомагає соціалізації та розвитку творчих здібностей вже дорослої людини.

Значна частина дослідників акцентує увагу на важливість концепції музею як культурного хабу (з англ. Hub – центр певної дії, активності). Ця концепція передбачає роль музеїв як центрів, в яких відбувається обмін інформацією, яка здатна переходити національні і політичні кордони, політичні епохи чи покоління, різних культур і наук (крос-культура) як відповідь на трансчасові, транснаціональні та трансдисциплінарні потреби нової ери. Національні суспільства поступово стають єдиною загальнопланетарною єдністю. Музеї як соціальні інституції можуть бути ефективними і у формуванні глобального метанаративу з тенденцією і до подолання кордонів. У віртуальних музеях є можливість оволодіти певним рівнем культури, в тому числі і інформаційної культури, вмінням отримувати повноцінні знання через інфосферу, ефективно використовуючи інформаційно-комп'ютерні технології [2].

Науковці зазначають, що ефективність безперервної освіти за допомогою комп'ютерних технологій, мають свої межі. В цілій низці професій домінуючу роль відіграє практичний інтелект, в основі якого лежать уява, інтуїція, невербальне мислення, неусвідомлені почуття, що не завжди піддаються раціоналізації. Світ комп'ютерних технологій не може передавати смисли, які притаманні майстру. Комп'ютеризація навчання призводить до трансляції знання, яке бідне смисловим змістом і не замінюють живого спілкування. Тому важливим в музейній педагогіці залишається роль комунікативної діяльності, що більше підходить для освіти дорослих, які потребують чуттєвої комунікації.

Вперше комунікативний підхід до музею був сформульований канадійцем Д. Камероном, який розглядав музей як комунікативну систему, а процес спілкування відвідувача з експозицією як музейну комунікацію, специфічними рисами якої є - візуальний і просторовий характер. Тому музейна комунікація, на його думку — це процес спілкування відвідувача з музейними експонатами, які є «реальними речами». Основою цього спілкування є вміння авторів експозиції вибудувати за допомогою предметів специфічні невербальні просторові повідомлення, а також здатність відвідувача сприйняти цю «мову речей». Для цього необхідно використовувати такі форми як лекції, квести, презентації, консультації, інтерпретації певних музейних предметів, а

також безпосередні зустрічі з майстром чи художником, арт-терапія мистецтвом. Дорослих також можна залучати до наукових досліджень тематики, яка обговорюється під час комунікацій [3].

Сучасні реалії характеризуються поширенням технократичного мислення, зменшення авторитету одвічних цінностей – інтелектуальних, естетичних, моральних, а також сформованих багатовіковою історією соціальних регуляторів – релігії, моралі, права. Тому ознайомлення з особливостями мистецької діяльності – це процес здобуття певного рівня загальнокультурної освіти для нарощування мобільності в суспільному просторі, формуванні націєкультурності, підкріпленні громадянської позиції, поваги до національної спадщини, оволодінні міждисциплінарними знаннями, здатністю до критичного мислення, здатністю розроблення і реалізації власних проєктів з метою переосмислення та створення нового цілісного знання та впровадження його в практику неперервної освіти дорослих, саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя.

Скорочення культурознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах, особливо в технічних університетах призведе до великої кількості людей, у яких буде спостерігатися стан розщеплення цілісності індивіда, який постійно знаходиться в просторі симуляційної культури з притаманною їй множиною реальностей. Як відомо, для вільної орієнтації в інформаційних потоках людина повинна володіти певним рівнем інформаційної культури. Комп'ютерна грамотність, то не є висока освіченість. Інформація – це лише факти, які не замінюють думку. Культура ж, на думку американського культуролога Т. Роззак, виживає завдяки силі та гнучкості ідей – добра, справедливості, свободи, рівності, братства, що є результатом духовної, а не лише інтелектуальної діяльності людини. Інформація старіє, а великі ідеї живуть, вони складають етичну структуру нашої культури [4]. Тому завданням музейної педагогіки в освіті дорослих є можливість допомогти подолати уніфікованість системи вищої освіти індустріального і постіндустріального суспільств, а також і специфіки дистанційної освіти, яка активно сьогодні впроваджується в систему вищої освіти.

Таким чином, сьогодні суспільству потрібна така система освіти, яка б створювала умови для безперервної освіти, оперативної зміни сфери діяльності протягом активного періоду життя, а також у дорослому віці. Саме цьому може допомогти, в тому числі, і музейна педагогіка. Мистецтво, так само як і інші форми суспільної свідомості, здатне викликати глибокі емоційні переживання й насолоду, що є основою формування естетико-культурного світогляду людини, яке допомагає людині розуміти навколишню дійсність, регулює поведінку людини.

Література

1. Камінська Валентина. Музейна педагогіка в практиці сучасного ЗНЗ // Волинський музейний вісник: Наук. зб. : Вип. 5. – Луцьк, 2013. – С. 50-53.

2. Белофастова Т.Ю. Музей у системі сучасних комунікацій / Т. Ю. Белофастова // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва: Науковий журнал. – К.: Міленіум, 2009. – № 4. - С. 36-39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2009_4/8.pdf.
3. Червоненко Оксана. Освітня діяльність як елемент музейної комунікації. // Музейна педагогіка в науковій освіті: збірник тез доповідей учасників I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 листопада 2019 р., – Біла Церква, 2019. – С. 108-112.
4. Європейська та українська культура в нарисах: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – С.164.